

TEZE K PASTORACI ROZVÁDĚJÍCÍCH SE A ROZVEDENÝCH

Manželství, koruna stvoření a první Boží ustanovení, je od počátku vystaveno výzvám a tlakům. Předně v manželství člověk odráží podstatu svého Stvořitele (Gn 1,27) a je požehnáním pro lidi i zemi (Gn 2,18.24). Právě v manželství se však také nejbolestivěji odhaluje hloubka odcizení od Boha a od lidí (Gn 3,16-19). Jak sloužit manželům, jejichž vztah je ve vážné krizi? Jak sloužit rozvádějícím se nebo rozvedeným? Jaká je role kazatele, starších, sboru?

Následující teze vznikly společným přemýšlením členů Odboru pro manželství a rodinu a Studijního odboru RCB a navazují na materiály zveřejněné v Teologických stanoviscích a doporučeních (č. 1, 18, 24). Nejprve rekapituluje základní biblická východiska ohledně manželství a rozvodu; poté načrtávají obrysy biblické pastorace; a v závěru nabízejí praktické tipy pro pastorační rozpadajícího se manželství. Autoři jsou si vědomi, že rozvod nemá být; že každá manželská krize je jiná a vyžaduje osobitý přístup; že v některých ohledech nemáme konečné odpovědi ani úplnou shodu. Přesto je zapotřebí se k tématu postavit. Teze proto nejsou dogmatickým dokumentem; chtějí spíše pomoci kazatelům a staršovstvům jako povzbuzení, inspirace, nápověď pro službu v těchto smutných situacích.

Manželství a rozvod v biblických souřadnicích

1. Biblickým ideálem je láskyplné a celoživotní manželství (Gn 2,24; Mt 19,4-6). Bible proto nabádá k zápasu o zachování manželského svazku i v neideálních vztahových konstelacích (1Pt 3,1nn; 1K 7,10nn).
2. Rozvod je špatný (Mal 2,14-16; Mt 5,21n; L 16,17n; Ř 7,1-3 aj.): ruší Boží vůli a dílo; rozlučuje, co Bůh spojil; porušuje smlouvu mezi lidmi a s Bohem; dotýká se důstojnosti zúčastněných osob.
3. Rozvod se přesto – v podmínkách padlého světa (Mt 19,8) – bohužel děje, a to jako krajní řešení situace, kdy je zásadně pošlapávána manželská smlouva, příp. je ohrožována lidská integrita (např. nevěrou či odchodem; duchovním, fyzickým, psychickým násilím; sexuální zvrhlostí nebo vydíráním; závislostí na alkoholu a drogách; hmotným vykořisťováním): Poškozená strana za takových okolností někdy volí rozvod coby poslední východisko z nouze a jako de iure potvrzení faktu rozvráceného manželství (srov. Ex 21,7-11; Dt 24,1; Mt 19,8n; 1K 7,10nn).
4. Pán Ježíš ohledně manželství nezavádí (nové) zákony, nýbrž volá k následování (Mt 5,27-32; 19,1nn; Mk 10,1nn):
 - Kristus staví milosrdenství nad pravidla, resp. mimo ně, jakkoli jsou to pravidla dobrá a svatá; a zastává se slabší, byť provinilé strany (J 8,1-11; L 7,36nn). Obrací se také proti etické sofistice - „*Je dovoleno propustit manželku z jakékoli příčiny?*“ - a potvrzuje prosté stanovisko Božího zákona, totiž že manželství je nerozlučitelné a „*smilstvo*“ je jediným myslitelným důvodem rozvodu (L 16,17n). Pojem „*smilstva*“ přitom po biblickém vzoru můžeme spolu s některými církevními otci, reformátory i současnými vykladači chápat obsáhleji: coby porušení manželské smlouvy ve smyslu uvedených příkladů (3.).

- Existuje ovšem také rozvod, který není posledním východiskem z nouze, nýbrž je hříchem a - v případě opětovného sňatku – také branou k dalšímu hříchu: rozvod mimo příčinu „*smilstva*“ a rozvod, odchod provinivší se strany (Mt 5,32n par.).
 - Jediným řešením hříchu je poznání pravdy, pokání, smíření a Boží odpuštění. Slovy „*Jdi a už nehřeš*“ vysílá Pán Ježíš hříšníka na cestu nového života (J 4,1nn; 8,7-11 aj.).
5. Apoštol Pavel potvrzuje biblické a Kristovo stanovisko k manželství. Uvádí krajní situaci, kdy nevěřící člověk nechce sdílet manželství s věřícím: v takovém případě mu nelze bránit v odchodu (1K 7,15n).

Pastorace v biblických souřadnicích

1. K pastýřské službě jsou povoláni všichni Kristovi následovníci (Ř 12,1nn; Ga 6,1nn aj.), v první řadě však starší sboru: Jim je ve sboru svěřena správa, a tím rozhodující díl odpovědnosti za učení i život církve; náleží jim proto zvláštní úcta (Sk 20,28nn; 1Te 5,12-14; Žd 13,17).
2. Pastorační úsudek má být veden Písmem. Je však ovlivňován také bratrskou láskou, starostí o církev, životními zkušenostmi. Každý si musí být vědom i svých limitů, subjektivní perspektivy a osobního založení, ovšem i svých nesvatých ambicí či zbabělosti. Ne-smíme zapomínat, že každý v posledku odpovídá Bohu sám za sebe: z bližního tuto odpovědnost nemůžeme sejmout (2K 5,10). Předním vodítkem pro pastýřskou službu je Kristovo vyučování v **Mt 18** (srov. 7,1-12):
 - Hřešící bratry máme „*hledat*“ (v10-14): laskavou diskrétností (v5.10) a, vidíme-li potřebu, i napomenutím mezi čtyřma očima (v15). Pokud osobní rozhovor nevede k obratu, radí Pán Ježíš přibrat svědky (v16). Pokud hřešící bratr neuposlechne ani shromážděnou církev, je napomínající z přímé odpovědnosti za nekajícího bratra vyvázan (v17).
 - Napomínání je událostí mezi *bratřími* (v15): Napomínající si musí být vědom, že sám je Božím dlužníkem (v21nn) a hříšnickovým spolumužníkem (v15.21). Pastorační úsudek se děje „na zemi“, je záležitostí lidskou, vyžaduje pokoru a moudrost; „*nebe*“ však za ním stojí (v18-20).
 - Osobní i společné napomínání musí být totiž zásadně neseno přímluvnými modlitbami za bratra a Kristovou přítomností a pomocí (v18-20).
3. Inspirací pro pastorační manželství je Pavlova odpověď korintským křesťanským **1K 7**:
 - Apoštol vychází z *normy* stvořitelského řádu a Kristova slova (v3-4; v10).
 - Do pastorace ovšem vnáší i svůj pohled (v10.12), netají se svými *zkušenostmi* (v25.40). Dovolává se rozumného *úsudku* čtenářů (v16) a sleduje, co je obecně *dobré* či vzhledem k blízkému příchodu Pána Ježíše *lepší* (v1.26.29-31.35), jde mu o *Integritu* čtenářů (v15.32-35). Svého apoštolství se coby argumentu Pavel dovolává jen výjimečně (v40); jeho autorita pramení z integrity jeho života a z lásky (v7; srov. 2K 6,11 – 7,16; 10-13).
 - Pavel k různým skupinám přistupuje *různě* (v8; v3.10; v12; v25; v39). Bere vážně osobní rozhodnutí čtenářů, jejich životní situaci, Boží povolání i lidskou slabost

(v5.7.9.37; v15-24; v2.9). Je tak schopen „v rámci normy“ ustoupit (v6) a nabídnout východiska i pro situace „mimo normu“ (v10n).

Praktické náměty pro kazatele a staršovstva

1. Za volbu partnera, život v manželství, ale i za rozvod nesou odpovědnost dotyční manželé. Kazatel, bratři a sestry jsou snoubencům a manželům právě sourozenci v Kristu.
2. Během rozvodové krize mívají někdy zúčastnění snahu získat členy rodiny či sboru na svou stranu – a proti partnerovi. Černobílé vnímání a veřejná rozprava ve sboru ovšem nepomáhají dotyčným manželům ani sborovému společenství. Každý služebník si musí dát pozor na vlastní omezené vidění a motivy, na sympatie či antipatie.
3. Pomocí manželům i sboru bývá, když staršovstvo a) nabádá dotyčné manžele, aby krizi ve sboru neventilovali; b) pověří doprovázením páru jednoho nebo dva osvědčené služebníky, kteří jsou zasvěceni do detailů, veřejně se o nich však nešíří; c) toto jejich pověření oznámí sboru a vyzve ho k modlitbám. Cílem této pomoci a vyprošovaným darem je obnova manželství skrze usmíření. Je-li potřeba, pak manžele odkážeme k odborníkovi. Pomocí někdy může být také dohoda o dočasné rozluce od stolu a lože, příp. o rozdělení majetku, při současném zachování manželství. Někdy je však potřeba – pro dobro zúčastněných, zvl. dětí – sloužit k pokojnému rozvodu. Pastorační služba bude vždy nesením břemen bližních (Ga 6,1nn).
4. Jakým způsobem a v jaké míře se sbor dozví o blížícím se rozvodu, záleží na situaci a také na přání rozvádějících se. Není správné zveřejňovat detaily a posuzovat vinu; oznámení je spíše příležitostí k pokání a přimlouvám, k vyjádření zármutku nad rozvodem a k vyzdvížení hodnoty manželství.
5. Rozvádějící se a rozvedení často potřebují ujištění, že zůstávají součástí společenství, a nejsou křesťany druhé kategorie; potřebují duchovní posilu a společenství sboru. Otázku „církevní kázně“, mj. vyloučení od stolu Páně, řeší Řád Církve bratrské: jejich nástrojů užíváme až v případě nekajčnosti, tj. neochoty uznat před Bohem a před lidmi vlastní provinění a přispět, je-li to možné, k nápravě či zmírnění škod. Bratrská služba a pastorační řešení situace (3.) má přednost před případným řešením kázeňským; časový odstup mezi pastorační a případnou kázní by měl být v řádu měsíců.
6. Rozpad manželství lze přirovnat k úmrtí blízkého člověka: zemřel intimní vztah, došlo k hluboké ztrátě, zůstávají otázky, bolest a zranění, pocit viny, hřích. Člověk prochází komplexní krizí, s čímž souvisí zkreslené vnímání sebe sama, Boha i okolí (popírání vlastní viny atp.). Je potřeba projít *jednoletým až tříletým* obdobím oplakávání; a se ztrátou, zraněním, cizí i vlastní vinou se vypořádat. V této po-rozvodové fázi není radno navazovat intimní vztahy. Věříme sice, že pokání a odpuštění spolu s uzdravením skrze Boží milost darují člověku možnost „začít znovu s čistým štítem“ (1J 1,9); nezamlčujeme však, že případné nové manželství může i po letech stát v tíživém stínu minulého rozvodu. Bible nemluví o právu na sňatek, natož pak sňatek opětovný: manželství vždy bude darem Hospodinovy milosti.
7. Rozvod traumatizuje také sbor, a to jak během rozpadu vztahu, tak následně po rozvodu. O nebezpečí stranickosti již byla řeč. Lidé mají rovněž tendenci promítat do vzniklé situace vlastní obavy: někteří se obviňují, že včas nezasáhli; jiným, zvl. mladým a svobod-

ným, vyvstávají otázky nad biblickým pravidlem sňatku jen s věřícím, nad Božím vedením a vlastní moudrostí či nemoudrostí při hledání partnera, nad smysluplností manželství jako takového. Staršovstvo by mělo v rámci veřejného oznámení (4.) a v osobních rozhovorech těmto obavám vycházet vstříc a vlastním příkladem a slovem ostatní motivovat ke kajícímu, k věrnosti Božímu slovu a k naději pro sebe i své blízké.

v říjnu 2012

Studijní odbor RCB